

Сцена з вистави "Крутень. Уривки з книги Йова". Режисер – Євген Худзик, сценографія – Сергій Савченко, костюми – Ольга Гнатюк, Ольга Гонтар. Студентський театр "На Симонових стовпах" УКУ. У приміщенні Першого академічного театру для дітей та юнацтва, 2019 р. Світлина – Марія Масюк.

Данило ЯНКОВСЬКИЙ

"КРУТЕНЬ. УРИВКИ З КНИГИ ЙОВА!"

(Прем'єра Шкільного театру УКУ "На Симонових стовпах")

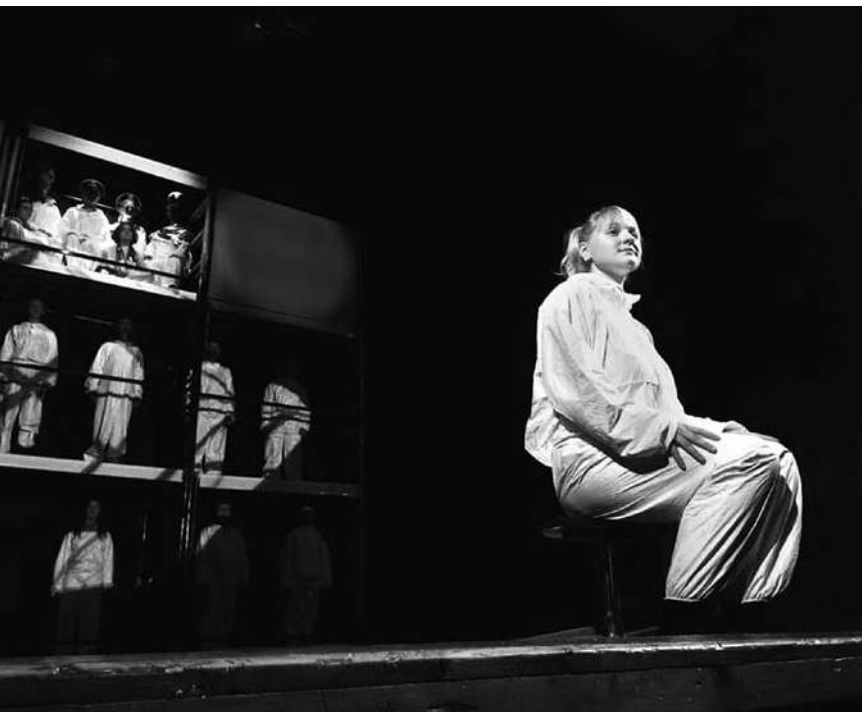
Десятого листопада 2019 року на сцені Першого театру для дітей та юнацтва відбулася прем'єра вистави "Крутень. Уривки з книги Йова" у виконанні учасників студентського театру Українського Католицького Університету "На Симонових стовпах" та в режисурі художнього керівника цього театру, Євгена Худзика. Вистава була підготована у рамках театральньо-освітнього проекту "Культура і творення в часі війни" за підтримки Українського культурного фонду. Передне слово режисера допомогло відчитати публіці основний задум її творців. За його словами, мова йде "не про війну, а про Людину у часі війни".

Ключовим інструментом для передачі цього задуму режисер обирає переосмислення та подальше вираження думок і вражень самих очевидців та учасників збройного конфлікту – російсько-української війни на Донбасі. У виставі звучать поезії Сергія Жадана, Ігоря Козловського, роздуми військового капелана о. Андрія Зелінського та львівського художника, воїна-добровольця Андрія Гуменюка. Структурно слова та спогади очевидців живуть у виставі завдяки взаємозв'язку із Крутнем, головним героєм художнього твору Клайва Стейплза Льюїса "Листи Крутня". Діалогізована оповідь у виконанні двох антагоністичних сил – очевидців конфлікту та

Крутня, який уособлює диявольську волю та Зло, повинна була б прояснити глядачам природу цих суперечних сил, виявивши їхні ключові характеристики і встановивши опорні точки для роздумів. В умовах переживання контакту із неконтрольованою та жорстокою машиною війни Людина постає віч-на-віч перед усіма своїми слабкостями та своїми власними найтемнішими рисами.

Особливої уваги заслуговує використання у виставі українських псалмів. Вони відіграють роль своєрідних розділових знаків – крапок, що відміряють ритм діалогу сил на сцені, а отже структурно врегульовують його та ділять виставу на окремі сюжетні елементи, разом з тим задаючи додаткового мисленнєвого та емоційного навантаження глядачам. Естетична довершеність та мелодійність виконання псалмів – чи не найкращий момент вистави взагалі, за що, мабуть, подяку варто висловити Юрію Йосифовичу, який виступив режисером зі співу у процесі підготовки вистави, а також Надії Тарнавській, викладачці співу у студентському театрі УКУ.

Візуально вистава доволі лаконічна та проста (сценограф – Сергій Савченко). Центральним статичним образом на сцені впродовж усієї п'єси залишається складена із металевих труб решітка – такий-

Сцена з вистави “Крутень. Уривки з книги Йова”. Режисер – Євген Худзик, сценографія – Сергій Савченко, костюми – Ольга Гнатюк, Ольга Гончар. Студентський театр “На Симонових стовпах” УКУ. У приміщенні Першого академічного театру для дітей та юнацтва, 2019 р. Світлина – Марія Масюк.

сякий прихисток більшості учасників вистави, які, почергово виходячи із нього на авансцену, виголошують свої історії війни. Окреслюючи вертикальну площину простору сцени, вона розбиває її на дев’ять рівних ділянок, кожна із яких слугує відокремленим виміром для рівночасного розгортання побутових сюжетів. Метафорично решітка відіграє подвійну роль: вона є водночас і місцем ув’язнення, яке неможливо покинути, і полем для гри у хрестики-нолики, де кожна нова партія стає вирішальною для чергової жертви війни.

Згаданий декількома абзацами вище антагонізм сил на візуальному рівні виявляється через костюми (художниці з костюмів – Ольга Гнатюк, Ольга Гончар). Так, чітке розділення між втіленнями Крутня та людьми встановлюється контрастним чорним та білим вбранням персонажів відповідно; які, разом із доволі очевидним у запропонованій ситуації червоним, домінують і задають візуальний тон впродовж вистави.

Метод протиставлення двох суперечних сил, використаний авторами вистави, видається доволі доречним та потенційно продуктивним в роботі із темою війни. Щоправда, вдало обраний метод подеколи не стосується його вмiлого використання. На жаль, “Крутень...” є прикладом саме такого випадку вті-

лення ідеї та її подальшого розвитку у виставі. Так, основне зауваження до постановки торкається саме структурного розвитку сюжету – позаяк у виставі представлені голоси двох антагоністичних сил, складається враження, що жодна із них насправді не вступає у контакт із іншою. А отже синтези, яка б дозволила нехай ледве відкрити перед глядачем заховані на глибшому рівні відчуття людського переживання війни, не відбувається. Таким чином, вистава розгортається перед аудиторією почерговим монотонним переповіданням голосів умовного Добра та по-дитячому смішних настанов Зла. Відсутність конфліктності та реального діалогу між суперечними силами зводить увесь структурний задум нанівець.

Водночас, чітке розмежування сил та відсутність будь-якого взаємозв’язку поміж ними, здається, усуває зі сцени найважливіший складовий елемент вистави – Людину. Звісно ж, усе, що відбувається перед очима глядача, описує історії людей, до того ж, за словами

творців вистави, реальні; проте, різкий наголос на протиставленні Добра і Зла перетворює поставу на чорно-біле полотно, де історії людей перетворюються на історії янголів. І хоч вони зазнають на своєму шляху важких випробувань, та все ж не зрікаються власної природи та віддано залишаються, байдуже що перед ними, цілковито на боці Добра – стражденні та знедолені.

Такий розвиток подій заводить виставу у поле банального моралізаторства та ідеалізації природи людини, яка (увага!) такою не є. Тому якщо ця вистава дійсно про Людину, а не про створення сучасної християнської театралізованої притчі для дітей на тематичному підґрунті російсько-українського конфлікту, виникають запитання – а де ж тоді голос тих, хто не витримав тиску та за першої зручної нагоди втік? Де голос тих, хто своїми вчинками доклався до виникнення сьогочасної ситуації? Де голос тих, хто зраджував та брехав заради власної користі та життя?.. Сюжетів безліч, і, що важливо, йдеться тут не про контрастну до конкретного прикладу “Крутня...” демонізацію окремих, інших випадків; йдеться радше про винайдення самої мови, придатної для усвідомлення всієї різнобічності проблеми, і разом з тим до подальшого проговорення та осмислення настільки важкого питання. Таким чином, основним цінним моментом вистави, здається, є сама ситуація встановлення (як творців постановки, так і її глядачів) перед безпосередньою проблемою складності вирішення наявної проблеми в художньому опрацюванні теми війни.